

Serdar Korucu: Ermeni Soykırımı'na Tanık Olan Yahudiler

Posted on 21/03/2018

İsrail Meclisi Knesset, Ermeni Soykırımı yasa tasarısını reddetti. Bu kararla İsrail hala resmen tanımasa da, Ermeni Soykırımı sürecine şahit olan, durdurmak isteyen ve sonrasında yaşananları dünya kamuoyunun gündemine taşıyan isimler arasında çok sayıda Yahudi bulunuyor.

Ermeni Soykırımı'nın daha başında bu sürece tepki gösteren isimler arasında dönemin ABD Büyükelçisi Henry Morgenthau vardı. Anılarının İngilizce aslı 1918'de yayımlanan, 2005'teyse Attila Tuygan tarafından Türkçeye çevrilip Belge Yayınları tarafından "Büyükelçi Morgenthau'nun Öyküsü" adıyla basılan kitabında anlatan Morgenthau, soykırım sürecine engel olmaya çalışıyordu. Bu kapsamda en önemli temaslarından birini Osmanlı'nın Dahiliye Nazırı Talat Paşa ile yapıyordu.

"Sen Yahudi'sin, Ermeniler Hıristiyan"

Kitaba göre, Talat Paşa'yı Morgenthau'nun görüşmelerinde sık sık Ermenilerin durumunu gündeme getirmesine tepki gösteriyordu. Bu çıkışlarından birinde, ABD Büyükelçisi'ne Yahudi kimliğini hatırlatarak şöyle diyordu:

"Ermenilerle niçin bu kadar alakalısın? Sen bir Yahudi'sin; bu insanlar Hıristiyan. Müslümanlar ve Yahudiler daima ahenk içinde olmuşlardır. Biz buradaki Yahudilere iyi muamele ediyoruz. Hiç şikayetiniz var mı? Niçin bu Hıristiyanlara bildiğimizi yapmamıza müsaade etmiyorsunuz?"

ABD Büyükelçisi'nin ise yanıtı net olacaktı:

“İdrak edemiyorsun galiba. Ben burada Yahudi değil, Amerikan sefiriyim. Benim memleketimde 97 milyondan fazla Hıristiyan, 3 milyon kadar Yahudi var. Yani en azından sefir sıfatıyla yüzde 97 Hıristiyan'ım. Lakin mesele bu değil. Ben sana bir ırk veya din namına değil, beşeriyet namına istirhamda bulunuyorum.”

Naziler yükselirken Musa Dağı'nda 40 gün

Soykırım sürecinde en büyük direnişlerden biri olan Musa Dağı Direnişi'ni de dünyaya duyuran Avusturya vatandaşı Yahudi yazar Franz Werfel'di. Werfel'in bu konuya ilgi duymasının nedeni ise Alma Mahler ile 1929'da Şam'a yaptıkları bir seyahatti.

Kocaman gözleri ve El Greco'nun yapıtlarını andıran yüzleri ile halı dükkanında çalışan çocukları farkedene çift, işyeri sahibiyle konuşuyordu. Franz Werfel “Ne garip çocuklar bunlar” demesi üzerine, işyeri sahibi onların Türkler tarafından öldürülen Ermenilerin çocukları olduğunu söylüyordu. Alma Mahler'in anlatımına göre ikili için artık hiçbir şey önemli ya da güzel görünmeyecekti.

Werfel Fransız belgelerinde Ermenilerin başına gelenleri araştırmaya başlayacaktı. Mahler'in ifadesiyle aldıkları belgelerde aktarılanlar “duydıkları en korkunç hikayelerden bile kötü”ydü. Günler geçtikçe Franz Werfel'in aklına daha çok takılıyordu Ermenilerin yaşadıkları. Mahler'in anlatımına göre, Werfel bunu düşünmek istemese de bir şey onu bırakmayacak, sonunda o da yazacaktı. Temmuz 1932'de başlayan yazım süreci Mart 1933'te tamamlanıyordu. Kitap yayımlandığında büyük yankı yaratacak, etkisi Almanya'yı da sardığında Türkiye Nazi hükümetinden eserin yasaklanması isteyecek ve talebine olumlu yanıt alacaktı. Fakat “Musa Dağı'nda 40 Gün” yazarının başyapıtı olmuştu bile...

Soykırım teriminin yaratıcısından 1915 hatırlatması

Ve soykırım olarak nitelenmesinde en önemli çıkışlardan biri, bu terimi yaratan Polonyalı Yahudi hukukçu Raphael Lemkin'den gelecekti. Lemkin'in süreçle ilgilenme nedeni, 1921'de Soğomon Tehleryan'ın Talat Paşa'yı vurmasıydı. Lemkin, Talat Paşa'nın eylemleri nedeniyle yargılanıp yargılanamayacağını profesörlerinden birine soracaktı. Aldığı yanıtta olumsuzdu:

“Bir kümes tavuğu olan bir çiftçi düşünelim. Adam tavuklarını öldürsün çünkü işi bu. Eğer sen müdahale edersen başkasının hanesine tecavüz etmiş sayılırsın.”

Bu cevap Lemkin'i şok ediyordu: “Ama Ermeniler tavuk değil ki!”

Lemkin'e göre hocasının yanıtı bir anlam taşımıyordu. “Tehleryan'ın bir kişiyi öldürmesi suç ama zalimin bir milyondan fazla insanı öldürmesi suç değil! En büyük tutarsızlık burada.”

Otobiyografisinde de not ettiği gibi Raphael Lemkin egemenlik hakkının milyonlarca masum insanı öldürme hakkı olduğuna inanmıyordu.

Aradan geçen zamanda, II. Dünya Savaşı onun ülkesi Polonya'yı da kapsayacak, soykırım sürecinde Yahudi oldukları için ailesinden 50 kişiyi kaybedecekti.

1944'te yayımladığı kitabı “İşgal Altındaki Avrupa'da Mihver Egemenliği”nde yaşanan suçun adını koymuştu: Soykırım. Dilbilim öğrencisi olduğu günlerine dönüp Tevrat okumalarındaki “adlandırmanın gücü”nden etkilenen Lemkin bu kelimeyi yaratmıştı. Yunanca ırk, soy anlamına gelen genos ve Latince öldürmek demek olan cide kelimelerinden...

1949'da CBS'e verdiği röportajındaysa Raphael Lemkin, bugün her ne kadar parlamentoların gündeminde soykırım denilip denilmemesi tartışmaya açılıyor olsa da, terimi yaratan kişi olarak soykırım ifadesinin Ermenilerin yaşadıklarını da kapsadığını net

bir dille ifade edecekti:

“Soykırım ile ilgilenmeye başladım çünkü birçok kez gerçekleşti. Önce Ermenilerin başına geldi, ardından da Hitler harekete geçti.”

Kaynak: bianet.org